

OCTAVVS locus est Ephes. 6. *Accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfectis stare.* Kemnitius vult hunc locum esse deprauatum, quia in Græco est, omnibus perfectis ἀπαντα κατεργασμένοι, & sic exponunt Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, & alij. RESPONDEO, sensum esse eundem, sed oportere illud, *perfectis*, coniungere cum voce, omnibus, nō cum verbo, stare. Siquidem sensus Apostoli est, ut armemur ex omni parte spiritualibus armis, ut sic armati possimus in acie contra Diabolum, non cadere, sed stare. Dicit igitur, accipite armaturam Dei, Græcè ἀνοπλίαι, id est, omnia arma, galeam, scutum, gladium, lorica, &c. ut in omnibus perfecti, id est, ab omni parte muniti, & armati, id est, præditi, & perfecti omnibus virtutibus, positis stare contra Diabolum: siue, & est idem, ut omnibus perfectis, id est, cum omnia arma comparaueritis, & indueritis, tunc positis stare, &c.

NONVS est Hebr. 9. *Al multorum exhausti peccata.* Conqueritur Kemnitius, malè esse reddita Græca verba, nam ἀναγναι, non est exhausti, sed auferre. RESPONDEO, & hoc loco eundem sensum esse. Præterea videtur inte pres propriissimè vertisse: nam ἀναγναι est propriè sursum ferre, efferre, educere, sicut ergo cum aqua, vel sordes educuntur ex aliqua sentina, dicuntur sordes exhausti, ita etiam peccata, quæ Christus extulit, & eduxit ex profundo pectoris nostri, rectè dicuntur ab illo esse exhausta.

DECIMVS est Hebr. 13. *Talibus hostis promeretur Deus.* Hic vult Kemnitius esse positum nomen meriti, quod in Græco non habetur. RESPONDEO, verbum Græcum ἐνργεῖται ὁ θεός, significare propriè, delectatur Deus, siue, ut Erasmus veritè, placet Deo. Latine autem rectè dici, bene mereri de aliquo eum qui facit rem illi gratam, nemo est qui nesciat. Sic ergo dixit noster interpres, his hostis promeretur Deus, id est, his hostis res grata fit Deo, & bene meretur de Deo, qui illas offert. Accipit enim interpres mereri in passiva significatione.

VNDECIMVS est Iacobi 5. *Et alienabit eum Dominus.* Kemnitius dicit non bene redditum verbum Græcum ἐξῆς, & studiosè locum esse deprauatum, ut ex eo confirmarems effectus Sacramenti Extremæ vnctionis, cum nihil tale sonet verbum Græcum. RESPONDEO, nescire Kemnitium quid loquatur: nam verbum Græcum melius ostendit effectus Extremæ vnctionis, quos Catholici in eo Sacramento agnoscent, quàm verbum Latinum. Catholici enim tres effectus attribuunt huic Sacramento. Vnum præcipuum quidem, sed commune in aliis Sacramentis, videlicet, ut remittat peccata, si quæ remanserint. Alterum proprium huius Sacramenti, ut hominem in illo articulo temporis mæstitia, & doloribus oppressum, & torpentem erigat, & exhilaret. Tertium ut interdum etiam corporaliter sanet.

A Hos tres effectus, incipiendo à minus præcipuis disertè ponit Iacobus his verbis: *Infirmatur quæ in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alienabit eum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei.* Effectum igitur huius Sacramenti secundum, ut hominem in articulo mortis mæstitia, doloribus, tentationibus depressum, ac torpentem exhilaret, erigat, excitet, propriissimè exprimit verbum ἐγείρω nimium excito, erigo, &c.

DVODECIMVS est 1. Ioannis 5. *Hæc scribo vobis, ut sciatis, quoniam vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filij Dei.* Kemnitius dicit sententiam hanc esse mutilatam: nam in Græco sic habetur; *Hæc scribo vobis, qui creditis in nomine Filij Dei, ut sciatis, quoniam vitam æternam habetis, & ut credatis in nomine Filij Dei.* RESPONDEO, non esse Latinum codicem mutilum, sed Græcum redundantem, ut etiam suspicatur Erasmus in hunc locum, cuius tamen iudicio plurimum tribuere solet Kemnitius. Nam cum dictum sit; *Hæc scribo vobis, qui creditis in nomine Filij Dei:* quorsum additur, *ut credatis in nomine Filij Dei?* quid enim erat opus monere, ut facerent, quod iam fecerant? adde quod etiam S. Beda legit, ut nos habemus.

CAPVT XV.

De editionibus vulgaribus.

CONTROVERSIA est inter Catholicos & hæreticos, an oporteat, vel certè expediat diuinam Scripturaru vsum communem esse in lingua vulgari, & propria vniuscuiusque regionis. Et quidem hæretici huius temporis omnes in eo conueniunt, ut oporteat Scripturas omnibus permittere, immò & tradere in sua lingua, & cum publicè leguntur, vel canuntur, ut in sacris officijs, id quoque fieri lingua propria & materna. Ita Brennius docet in Confess. VVirtemberg. cap. de horis canonicis. Caluinus lib. 3. Institut. cap. 20 §. 33. Kemnitius in exam. 4. sess. Concil. Trident. quod idem alij omnes re ipsa docent, dum passim verunt Scripturas in linguam Germanicam, Gallicam, Anglicam, & in idem linguis publicè Scripturas legunt & canunt.

At Catholica Christi Ecclesia non quidem prohibet omnino vulgares translationes, ut Kemnitius impudenter mentitur, (nam in indice librorum prohibitorum à Pio IIII. edito, Reg. 4. videmus concedi lectionem eiusmodi librorum, qui vtiliter, & cum fructu ea vti possunt, id est, iis, qui facultatem ab ordinario obtinuerint:) prohibetur tamen ne passim omnibus sine discrimine concedatur eiusmodi lectio, & ne in publico, & communi vtu Ecclesie, Scripturæ legantur vel canantur vulgaribus linguis, ut in Concil. Trident. sess. 22. cap. 8 & can. 9. statuitur.